

Hướng nghiệp thời AI: Doanh nghiệp cần trở thành "người thầy"

11:04 04/08/2026

Trong kỷ nguyên AI và chuyển đổi số, hướng nghiệp không còn chỉ là giúp học sinh chọn trường hay ngành học. Theo chuyên gia Nguyễn Quang Huy, CEO Khoa Tài chính - Ngân hàng, Trường Đại học Nguyễn Trãi, muốn giải quyết bài toán nhân lực trong tương lai, doanh nghiệp cần tham gia ngay từ quá trình hình thành năng lực nghề nghiệp cho học sinh.

Hướng nghiệp đang đứng trước yêu cầu thay đổi

Thị trường lao động đang thay đổi nhanh hơn bao giờ hết dưới tác động của trí tuệ nhân tạo (AI), dữ liệu lớn, kinh tế số, công nghiệp bán dẫn hay logistics. Nhiều nghề biến mất, nhiều nghề mới xuất hiện, trong khi yêu cầu kỹ năng của doanh nghiệp cũng thay đổi liên tục.

Theo ông Nguyễn Quang Huy, CEO Khoa Tài chính - Ngân hàng, Trường Đại học Nguyễn Trãi, đây là thời điểm giáo dục hướng nghiệp cần được nhìn nhận theo một cách hoàn toàn khác.

Các chuyên gia, lãnh đạo doanh nghiệp, CEO Khoa Tài chính – Ngân hàng trường Đại học Nguyễn Trãi (NTU) cùng TS Phan Thị Hằng Hải - Hiệu trưởng Trường THPT Kim Ngọc trao đổi ý kiến xung quanh chủ đề hướng nghiệp cho học sinh toàn trường.

Ông cho rằng nếu trước đây hướng nghiệp chủ yếu giúp học sinh lựa chọn trường hoặc ngành học thì hiện nay nhiệm vụ quan trọng hơn là giúp các em hiểu năng lực bản thân, hiểu sự vận động của thị trường lao động và chuẩn bị khả năng thích ứng trong suốt vòng đời nghề nghiệp.

Theo ông Huy, thị trường lao động tương lai sẽ không còn đánh giá người lao động chỉ dựa trên bằng cấp mà ngày càng coi trọng khả năng học hỏi liên tục, tư duy sáng tạo, năng lực giải quyết vấn đề và khả năng làm việc trong môi trường số.

Những yêu cầu đó khiến hoạt động hướng nghiệp không thể chỉ diễn ra ở thời điểm học sinh chuẩn bị tốt nghiệp THPT mà cần được triển khai xuyên suốt quá trình giáo dục.

Doanh nghiệp không chỉ tuyển dụng mà phải cùng đào tạo

Theo phân tích của ông Nguyễn Quang Huy, khoảng cách giữa nhà trường và doanh nghiệp vẫn còn khá lớn.

Không ít doanh nghiệp cho rằng sinh viên mới tốt nghiệp phải mất nhiều tháng để thích nghi với môi trường làm việc thực tế. Trong khi đó, nhiều học sinh vẫn lựa chọn ngành nghề chủ yếu dựa trên xu hướng hoặc cảm tính, thiếu thông tin về nhu cầu nhân lực trong tương lai.

Theo ông, nguyên nhân nằm ở việc doanh nghiệp vẫn chủ yếu xuất hiện ở "đầu ra" của quá trình đào tạo.

Ông Huy cho rằng doanh nghiệp cần tham gia ngay từ đầu vào quá trình hướng nghiệp thông qua việc chia sẻ nhu cầu nhân lực, giới thiệu môi trường làm việc, xây dựng chuẩn kỹ năng, hỗ trợ trải nghiệm nghề nghiệp và đồng hành cùng nhà trường trong các chương trình đào tạo.

Theo vị chuyên gia, khi đó doanh nghiệp không chỉ là đơn vị tuyển dụng mà còn trở thành "người thầy" giúp học sinh hiểu đúng về nghề nghiệp.

Đây cũng là mô hình mà nhiều quốc gia có nền giáo dục phát triển đang áp dụng nhằm rút ngắn khoảng cách giữa đào tạo và thị trường lao động.

Hệ sinh thái hướng nghiệp cần có đủ 5 chủ thể

Theo ông Nguyễn Quang Huy, hướng nghiệp không thể là nhiệm vụ riêng của ngành giáo dục.

Ông cho rằng Việt Nam cần xây dựng hệ sinh thái hướng nghiệp quốc gia với sự tham gia của năm chủ thể gồm Nhà nước, nhà trường, doanh nghiệp, gia đình và xã hội.

Trong đó, Nhà nước giữ vai trò kiến tạo chính sách và dự báo nhu cầu nhân lực.

Nhà trường tổ chức các hoạt động giáo dục hướng nghiệp.

Doanh nghiệp cung cấp thông tin về nhu cầu kỹ năng, tạo điều kiện cho học sinh trải nghiệm nghề nghiệp và tham gia quá trình đào tạo.

Gia đình đồng hành cùng học sinh trong việc lựa chọn nghề nghiệp.

Các tổ chức xã hội và hiệp hội nghề nghiệp đóng vai trò kết nối giữa các bên.

Theo ông Huy, khi năm chủ thể cùng tham gia, hướng nghiệp sẽ không còn là những buổi tư vấn ngắn trước mùa tuyển sinh mà trở thành quá trình liên tục giúp người học chủ động xây dựng con đường phát triển nghề nghiệp.

Ông Nguyễn Quang Huy cho rằng nhiều doanh nghiệp hiện nay đã chủ động phối hợp với các trường phổ thông và đại học thông qua học bổng, chương trình

thực tập, trải nghiệm nghề nghiệp hay các buổi chia sẻ chuyên đề.

Đây là những mô hình cần được mở rộng bởi lợi ích không chỉ dành cho học sinh mà còn giúp doanh nghiệp chủ động chuẩn bị nguồn nhân lực phù hợp với chiến lược phát triển lâu dài.

Theo ông, đầu tư cho giáo dục hướng nghiệp không nên được nhìn nhận đơn thuần là hoạt động trách nhiệm xã hội mà là một khoản đầu tư cho năng lực cạnh tranh của chính doanh nghiệp.

"Khi doanh nghiệp tham gia từ sớm vào quá trình phát triển năng lực nghề nghiệp của người học, nhà trường sẽ đào tạo sát thực tiễn hơn, học sinh có định hướng rõ ràng hơn và doanh nghiệp cũng chủ động hơn về nguồn nhân lực", ông Huy phân tích.

Cần sự đồng hành của Nhà nước, nhà trường và doanh nghiệp

Theo các chuyên gia giáo dục, chất lượng hướng nghiệp không nên được đánh giá bằng số lượng chương trình được tổ chức hay số học sinh tham gia, mà quan trọng hơn là khả năng giúp người học lựa chọn đúng con đường phát triển, phù hợp với năng lực bản thân và nhu cầu của thị trường lao động.

Đó cũng là lý do nhiều quốc gia đã chuyển từ mô hình "hướng nghiệp trong nhà trường" sang xây dựng "hệ sinh thái hướng nghiệp", trong đó Nhà nước, nhà trường, doanh nghiệp, gia đình và xã hội cùng tham gia phát triển nguồn nhân lực.

Hướng nghiệp giúp học sinh hiểu năng lực bản thân, nắm bắt xu hướng thị trường lao động và lựa chọn nghề nghiệp phù hợp trong bối cảnh chuyển đổi số, trí tuệ nhân tạo và kinh tế số phát triển mạnh.
(Ảnh Internet)

Theo ông Nguyễn Quang Huy, Việt Nam đang có nhiều điều kiện thuận lợi để hình thành hệ sinh thái này.

Ông cho rằng hệ thống chính sách về đổi mới giáo dục và phát triển nguồn nhân lực ngày càng được hoàn thiện; cộng đồng doanh nghiệp quan tâm nhiều hơn đến chất lượng lao động; trong khi các cơ sở giáo dục cũng chủ động đổi mới hoạt động hướng nghiệp và tăng cường kết nối với doanh nghiệp.

"Chúng ta không bắt đầu từ con số 0. Điều cần làm lúc này là kết nối những mô hình, sáng kiến đang có thành một cơ chế phối hợp đồng bộ và bền vững hơn", ông Huy nhận định.

Theo vị chuyên gia, trước hết giáo dục hướng nghiệp cần được xem là một nội dung xuyên suốt trong chiến lược phát triển nguồn nhân lực quốc gia. Đây không chỉ là nhiệm vụ của ngành giáo dục mà cần sự phối hợp của các bộ, ngành, địa phương, doanh nghiệp, hiệp hội nghề nghiệp và các cơ sở đào tạo.

Khi các chính sách về giáo dục, lao động, việc làm và phát triển kinh tế cùng hướng đến mục tiêu phát triển nguồn nhân lực, công tác hướng nghiệp sẽ phát huy hiệu quả lâu dài.

Một trong những giải pháp được ông Huy đề xuất là xây dựng cơ sở dữ liệu quốc gia về nghề nghiệp và kỹ năng tương lai.

Theo ông, hệ thống dữ liệu mở, được cập nhật thường xuyên về nhu cầu nhân lực, tiêu chuẩn kỹ năng, xu hướng việc làm theo từng ngành nghề và từng địa phương sẽ trở thành "kim chỉ nam" cho học sinh, phụ huynh, giáo viên cũng như các cơ sở giáo dục trong quá trình định hướng nghề nghiệp.

"Khi học sinh được tiếp cận dữ liệu thị trường lao động một cách đầy đủ và khoa học, các em sẽ có thêm cơ sở để lựa chọn nghề nghiệp phù hợp với năng lực của mình cũng như xu hướng phát triển của nền kinh tế trong tương lai", ông Huy phân tích.

Đưa doanh nghiệp vào trung tâm của hoạt động hướng nghiệp

Theo ông Nguyễn Quang Huy, một trong những điểm cần thay đổi mạnh mẽ là mở rộng không gian hợp tác giữa nhà trường và doanh nghiệp.

Sự đồng hành của doanh nghiệp không nhất thiết phải bắt đầu bằng những chương trình quy mô lớn mà có thể xuất phát từ những hoạt động rất gần gũi như chia sẻ nghề nghiệp, tham quan doanh nghiệp, chương trình "một ngày làm nhân viên", các dự án học tập gắn với thực tiễn hay hoạt động cố vấn nghề nghiệp.

Theo ông, những trải nghiệm này giúp học sinh hình dung rõ hơn môi trường làm việc, yêu cầu của từng nghề cũng như những kỹ năng cần chuẩn bị trước khi bước vào thị trường lao động.

Ở chiều ngược lại, các cơ sở giáo dục cũng cần chủ động xây dựng văn hóa hướng nghiệp trong nhà trường.

Theo đó, hướng nghiệp không chỉ diễn ra vào mùa tuyển sinh hay trong các ngày hội tư vấn mà cần được tích hợp vào hoạt động trải nghiệm, giáo dục kỹ năng, dự án học tập và tư vấn cá nhân.

"Mỗi giáo viên đều có thể trở thành người truyền cảm hứng nghề nghiệp nếu được trang bị đầy đủ kiến thức về thị trường lao động và phương pháp hướng nghiệp hiện đại", ông Huy cho biết.

Theo chuyên gia, với cộng đồng doanh nghiệp, tham gia hướng nghiệp không chỉ là thực hiện trách nhiệm xã hội mà còn là chiến lược đầu tư dài hạn.

"Một doanh nghiệp có thể đầu tư máy móc, công nghệ hay chuyển đổi số, nhưng yếu tố quyết định năng lực cạnh tranh vẫn là con người. Đồng hành với giáo dục ngay từ giai đoạn hướng nghiệp sẽ giúp doanh nghiệp chủ động chuẩn bị nguồn nhân lực phù hợp với chiến lược phát triển của mình, đồng thời góp phần xây dựng lực lượng lao động chất lượng cao cho nền kinh tế", ông Huy nhấn mạnh.

Khánh Yên